

Tutkimustiedon hyödyntäminen laidunten linnuston hyväksi

Kari Koivula, Oulun yliopisto/ Ekologian ja genetiikan tutkimusyksikkö
12.12.2023

Rantalaitumet ja linnut

Laitumet pesimäympäristönä

- Avoimuus, matalakasvuisuus, veden läheisyys --> petosuoja, ravinto.
- Luontotyyppiin erikoistuneita kahlaajia, vesilintuja ja varpuslintuja.

Laitumet ruokailu- ja muuttolevähdysympäristönä

- Petosuoja, vihanta- ja siemenravintoa keväällä ja syksyllä.
- Erityisesti hanhet, sorsalinnut.

Rantalaitumet tärkeinä pesimäympäristöinä: esimerkkinä etelänsuosirri ja suokukko

Etelänsuosirri (Erittäin uhanalainen)

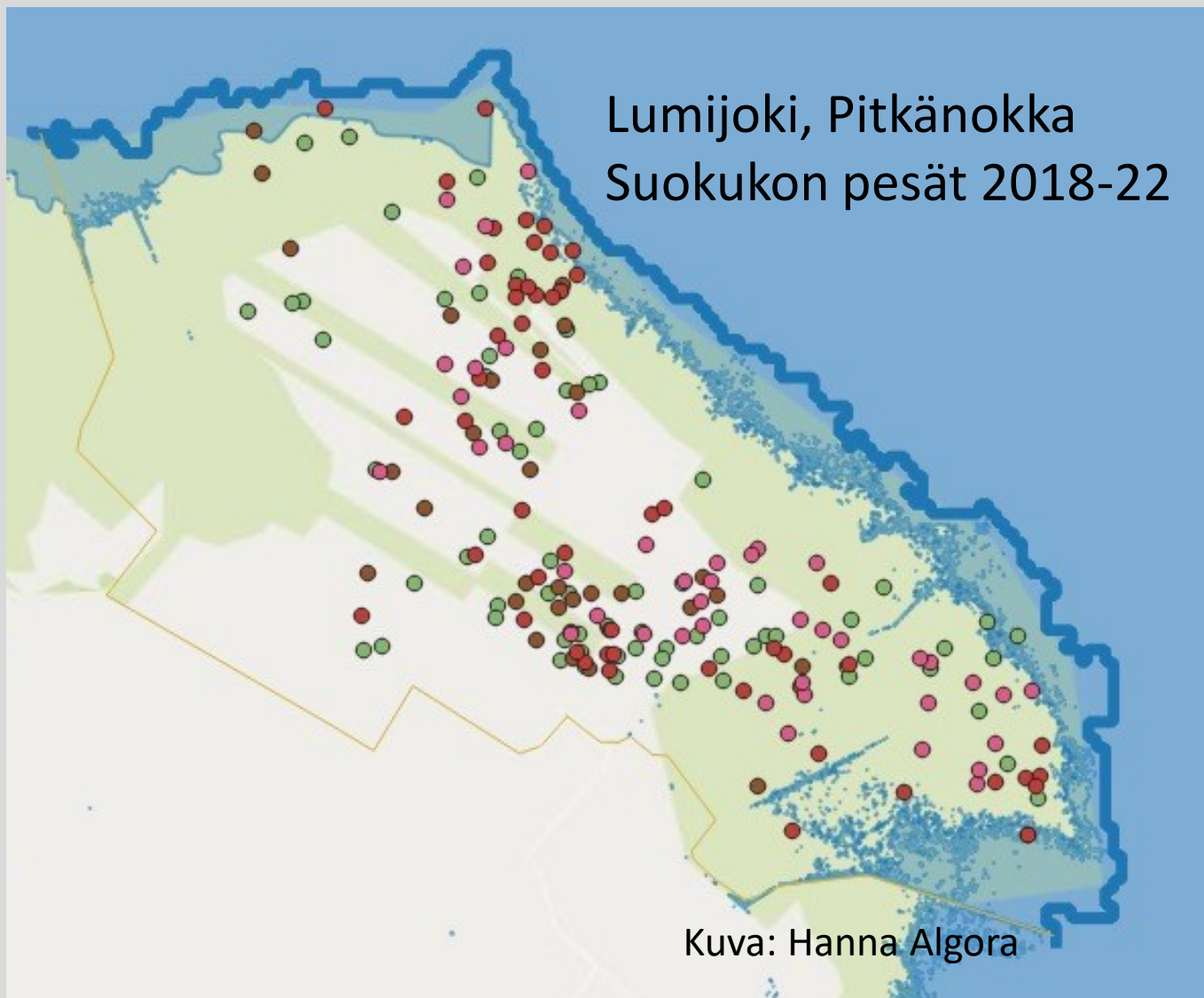
- Pohjois-Pohjanmaalla 2023 n. 50 pesivää lintua
- Kaikki pesät laitumilla (Siikajoki, Hailuoto, Lumijoki, Liminka)

Suokukko (äärimmäisen uhanalainen)

- Vähentynyt 90% 10 vuodessa
- Raahe-Oulu 2021: 47 soidinta, vähintään 339 koirasta, 46 soitimista laitumilla tai niittoaloilla.

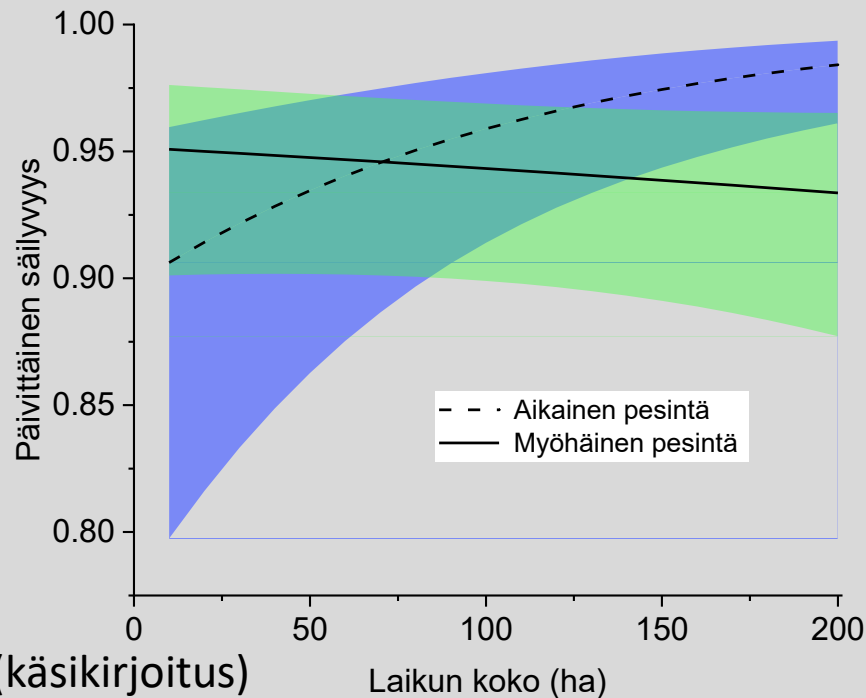
Rantalaitumet lintujen pesimäympäristöinä

- Uhkia pesimämenestyksen kannalta kannalta
- 1. **Pedot:** pesät, poikaset, emot
- 2. **Tuulitulvat:** pesät
- 3. **Karjan tallaus:** pesät, poikaset
- Kaikki huomioitavissa laidunratkaisuisa

1. Petotuhot ja laitumet

- Suosirrin pesäsäilyvyys 52 % (647 pesää).
- Pesätuhojen syyt: pedot 59%.
- Laajemmilla niityillä säilytään paremmin (myös poikaset)
- Näkyvyys pesältä vaikuttaa pakoetäisyyteen (petojen välttäminen)

1. Petotuhot ja laitumet

- Suosirrin pesäsäilyvyys 52 % (647 pesää).
- Pesätuhojen syyt: pedot 59%.
- Laajemmilla niityillä säilytään paremmin (myös poikaset)
- Näkyvyys pesältä vaikuttaa pakoetäisyyteen (petojen välttäminen)

Suosituksia:

- Pyritään suuriin hoitoaloihin → etäisyys ruovikon/metsän reunaan kasvaa.
- Pyritään laitumen keskiosilla matalaan kasvillisuuteen → petojen havaittavuus kasvaa.
- (Petoaidat, petopoistot)

2. Tuulitulvat ja rantalaitumet

Liminganlahti 7.6.2020

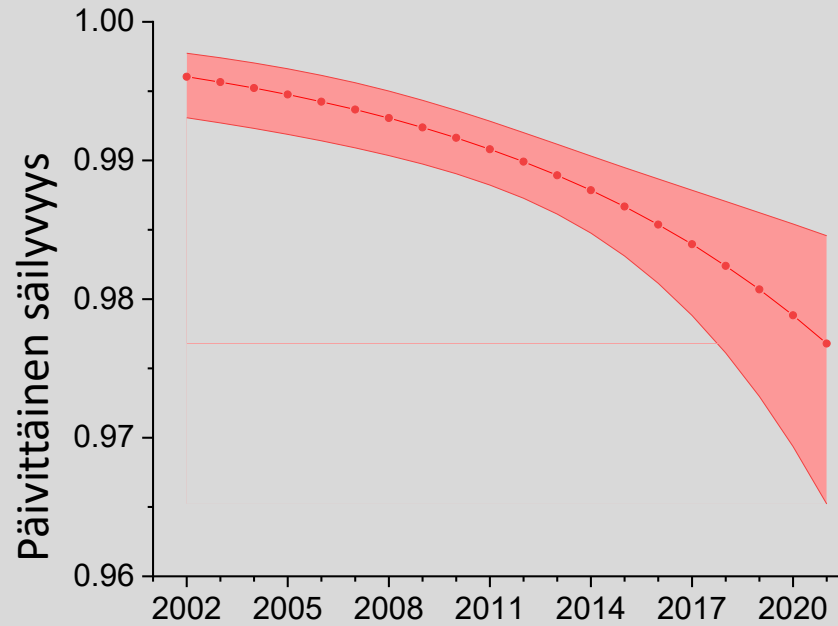

Liminganlahti 8.6.2020

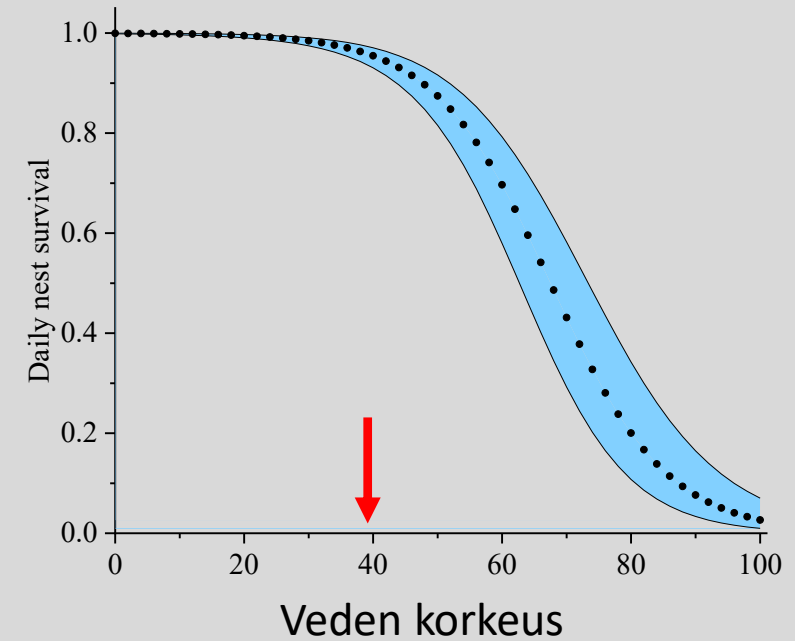
Kuvat: Kari Koivula

Tuulitulvat ja etelänsuosirrin pesäsäilyvyys

- Säilyvyys tulvalta pudonnut 2002-21

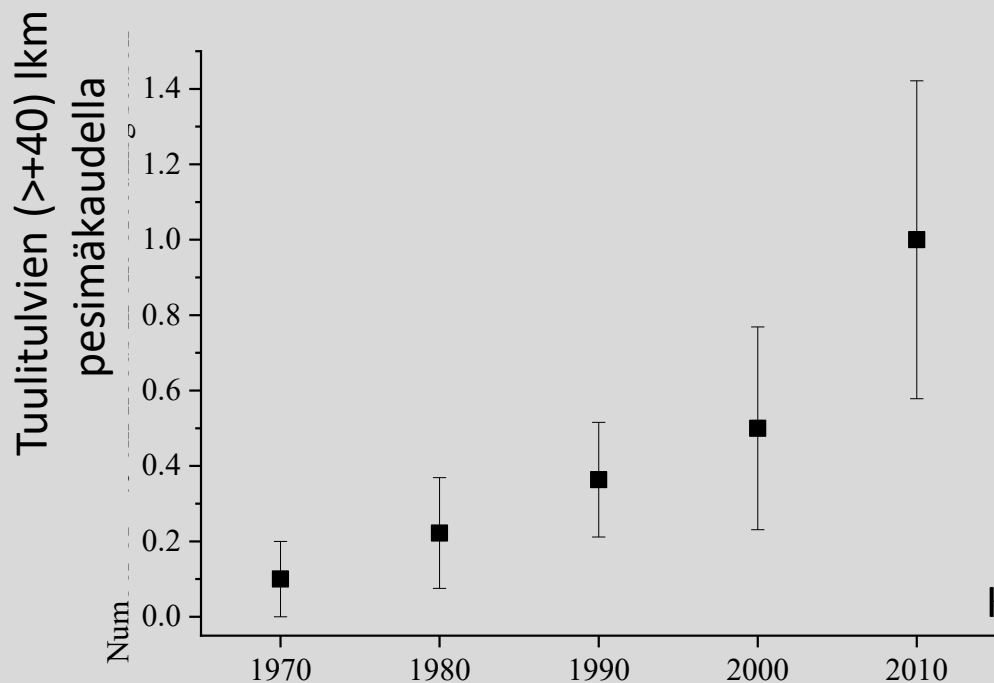
- Säilyvyys ja maksimivedenkorkeus

Koivula ym. (käsikirjoitus.)

Tuulitulvat ja etelänsuosirrin pesäsäilyvyys

Ilmatieteen laitos, Oulun mareografi
+40 ylävesien frekvenssi (10 v. ka.)

Koivula ym. (käsikirjoitus)

Suosituksia :

- Hoidettavia aloja laajennetaan siten, että niiden keskiosissa riittävästi ja yhtenäisesti > +50 cm mpy olevaa matalakasvuista alaa (kunnaat, dyynit).
- Pääosin alavia rantoja ei oteta hoidon piiriin.
- Rantaviivan suuntaisia nauhamaisia aloja vältetään.

3. Pesien tallaustuhot laitumilla

- Pesien tallausriski n. 80 % haudonta-aikana (suosirri, Pakanen ym. 2011).
- Riski suurin myöhäisillä lajeilla ja uusintapesillä (mm. suokukko, tiirat).
- Poikueita myös tallaantuu, ei vielä arviota todennäköisyyksistä.

Tallaustuhojen minimointi: laidunnuksen ajoitus ja laidunkierto

Lumijoki, Pitkänokka, syyskuu 2022
Kuva: Jaakko Lumme

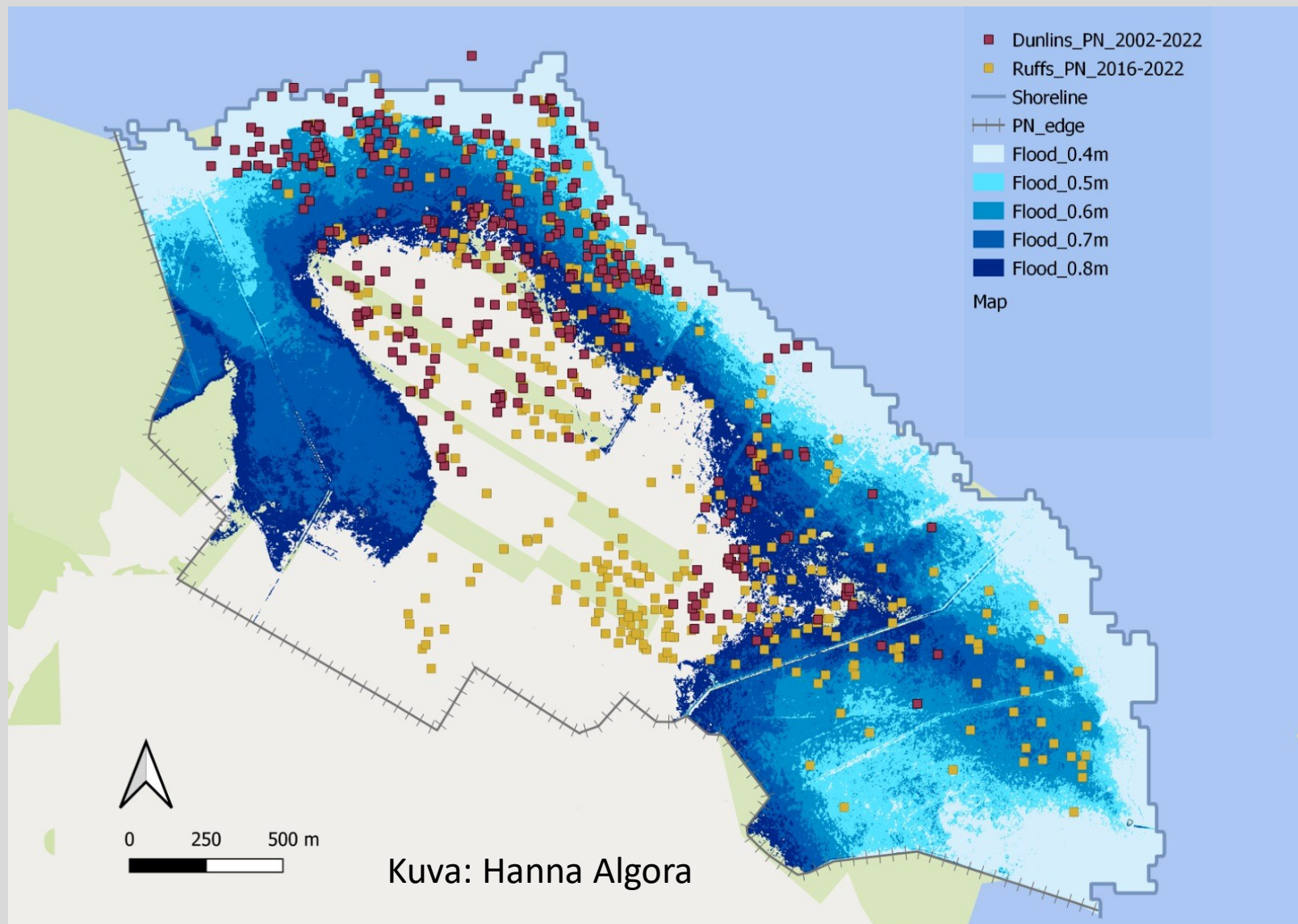
Tallaustuhojen minimointi

Suositus:

- Lisätään lohkotusta (isot hoitoalat 2-3 lohkoa).
- Perusasetelma: kevät- ja kesälohko (kesäkuu, heinäkuu).
- **Arvokkaimmat alueet** (korkeat keskiosat) kesälohkoiksi.
→ lohkotus pysyvä vuodesta toiseen → edistää umpeenkasvua.
- Parannetaan kesäniittyjä täydennysniitolla **arvokkaimmilla alueilla**,
- Täydennysniitto mahdollisimman aikaisin.
- Ilman lohkotusta maisemallinen hoitotulos parempi, mutta lintujen kannalta huonompi vaihtoehto.

”Arvokkaimmat alueet”

Lumijoki, Pitkänokka, pesien sijainti ja ylävesiherkkyys

Punainen: Suosirri 2002-22
Keltainen: Suokukko 2016-2022

Kuva: Hanna Algora

Kiitos

Työryhmä: Veli-Matti Pakanen, Clemens Küpper, Hanna Algora, Eveliina Airaksinen, Jelena Belojevic, Aappo Luukkonen, Clement Masse, Jaani Mustonen, Mikko Oranen, Nelli Rönkä, Veronika Rohr, James Tolliver, suopeat viljelijät sekä populaatioaineiston keruussa avustaneet lukuisat tutkijat, kesätyöntekijät ja harjoittelijat.

Yhteistyökumppanit ja rahoittajat: Mm. POPELY (Sami Timonen, Jorma Pessa) Metsähallitus, luontopalvelut (Hannu Tikkanen, Päivi Virnes), Ympäristöministeriö Koneen Säätiö.

Kuva: Kari Koivula